

हिमाचले उद्घाटितानि
भविष्यन्ति वाहनानां
तक्षणकेन्द्राणि

संस्कृतसंरक्षणेन एव
सनातनं सुरक्षितम् -
श्रीरमनपुरी महाराजः

गीता प्रत्येकमानवजीवनस्य
आधारः श्रीमद्भगवद्गीता
जयन्तीमासमुपलक्ष्य
उत्तरकाश्याम् व्याख्यानम्

परीक्षाचर्चा

परीक्षायाः विषादं

दूरीकर्तुं विद्यालयीय-

शिक्षानन्तरं छात्रैः

अभिभावकैः अध्यापकैः

सह संवादं विधास्यति

प्रधानमंत्री नरेन्द्र मोदी

अस्य मासस्य नवविंशतिः दिनाङ्के
प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः सप्तमं
परीक्षा पे चर्चा कार्यक्रमाय साम्प्रतं यावत्
द्वाविंशतिः दशमलव षड् कोट्यधिकैः
विद्यार्थिभिः स्वीय- पञ्जीकरणानि
कृतानि, यानि कीर्तिमत् स्वरूपाणि
सन्ति। शिक्षा मन्त्रालयेन गतमासस्य
द्वादशदिनाङ्कतः अस्य मासस्य द्वादश-
दिनाङ्कं यावत् षष्ठी- कक्षातः द्वादश-
कक्षापर्यन्तं विद्यार्थिभिः अध्यापकैः
अभिभावकैः अस्मिन् कार्यक्रमे भागं
ग्रहीतुम् mygov इत्यस्मिन् पटले
जालाधृत- माध्यमेन आवेदनं
अभ्यर्थितम्। मन्त्रालयेन प्रोदिरितं यत्
mygov इत्यस्मिन् पटले प्राप्तानां
प्रश्नानाम् आधारे पञ्चाशदधिक- द्विसहस्रं
प्रतिभागिनः चयनिताः भविष्यन्ति।
एतेभ्यः प्रतिभगिभ्यः एकं विशिष्टं पुटकं
प्रदास्यते। एतस्मिन् पुटके प्रधानमन्त्रिणः
पुस्तकस्य एग्जाम-वॉरियर्स इत्यस्य
हिन्दी- आङ्गल- संस्करणभ्यां सह
प्रमाण-पत्रम् प्रदास्यते। अस्य
कार्यक्रमस्य आयोजनं दिल्लीयाः भारत-
मण्डपं इत्यत्र समायोज्यते। एतस्मिन्
परीक्षा-पे-चर्चा कार्यक्रमे, मोदी
परीक्षायाः विषादं दूरीकर्तुं विद्यालयीय-
शिक्षानन्तरं छात्रैः अभिभावकैः
अध्यापकैः सह संवादं विधास्यति।

सुभाषितम्

यानि कानि च मित्राणि

कर्तव्यानि शतानि च।

पश्य मूषिकमित्रेण

कपोताः मुक्तबन्धनाः।।

भावार्थ- छोटा हो या बड़ा, कमजोर हो या
मजबूत, ज्यादा से ज्यादा दोस्त बनाने
चाहिए। क्योंकि मुझे नहीं पता कि कौन
किस समय किस तरह का काम करेगा।

हिमसंस्कृतवार्ताः - डॉ. अमितशर्मा

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्

जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

उत्तरप्रदेशस्य
मुख्यमन्त्रिणा योगी-
आदित्यनाथेन
अयोध्यायां बृहत्तमं
स्वच्छताभियानारब्धम्

उत्तरप्रदेशस्य मुख्यमन्त्रिणा योगी-
आदित्यनाथेन अयोध्यायाः लता-चौक
इत्यस्मात् स्थलात् बृहत्तमं स्वच्छताभियानं
समारब्धम्। तेन सह श्रीराम-जन्मभूमि
तीर्थ- क्षेत्रस्य महासचिवः चम्पतरायः
राज्यस्य च परिवहनमन्त्री दयाशंकर-सिंहः
आस्ताम्। नैके मन्त्रिणः सांसदाः अन्ये च
जन-प्रतिनिधयः विभिन्नेषु मण्डलेषु
स्वच्छताभियाने भागं भजितवन्तः।
मुख्यमन्त्रिणा अयोध्या बसयान- स्थात्रात्
प्रायशः पञ्चाशत् वैद्युतकीय-बसयानानि
पञ्चविंशतिः हरित- त्रिचक्रिका- यानानि
च हरितध्वजम् प्रदर्शितानि। अयोध्यायां
नवनिर्मितयोः रामधर्म- मार्गयोः
वैद्युतकीय- बसयानानां संचलनं
समारब्धम्। एतादृशानाम् अन्येषां शतं
विद्युतकीय- बसयानानां सञ्चालनं अद्य
क्रियते, येन अयोध्यायां प्रदूषणे
न्यूनतायाति। अस्मिन् अवसरे
आदित्यनाथेन दिव्य- अयोध्या- दूरभाष-
तन्त्रांशस्य, अयोध्या- आरक्षि-
अन्तर्जालस्यापि लोकार्पणं विहितम्।

ऋतु-विज्ञान-विभागेन
उत्तर- पश्चिमीय- भारतस्य
भूमिगत-क्षेत्रेषु
अतिशैत्यस्य सघन-
कुञ्जटिकायाः च सञ्चेतना

उत्तर- पश्चिमीय- भारतस्य भूमिगत-
क्षेत्राः शीतलहर्याः प्रभावेन प्रभाविताः
सन्ति। ऋतु-विज्ञान-विभागेन
आगामि-चतुर्दिनेषु उत्तर- पश्चिमीय-
भारतस्य भूमिगत-क्षेत्रेषु अतिशैत्यस्य
सघन- कुञ्जटिकायाः च सञ्चेतना
ख्यापिता। ऋतुविभागानुसारि आगामिषु
केषुचित् दिवसेषु पञ्जाबे, हरियाणायां,
दिल्ल्यां, उत्तरप्रदेशे, मध्यप्रदेशे,
राजस्थाने, बिहारे च न्यूनतम-
तापमानेन सहैव कुञ्जटिकायाः अपि
स्थितिः यथावदेव भविष्यति।

सुखं समृद्धिः च निरन्तरं प्रवहेत् प्रधानमन्त्री

हिन्दुधर्मे महता उत्साहेन मकरसंक्रांति-उत्सवस्य
परम्परा मान्यते। दक्षिणभारते मकर- संक्रान्ति-
दिने पोङ्गलपर्वः आचर्यते। अवसरेऽस्मिन्
प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी दिल्लीनगरस्य राज्यमन्त्री
एल. मुरुगनस्य निवासस्थानं प्राप्य अत्रत्याः
पोङ्गल-उत्सवे भागं गृहीतवान्। तत्र पुडुचेरी-
नगरस्य उपराज्यपालः तेलङ्गाना- राज्यपालः
तमिलिसाई- सौंदर्यराजनः अपि उपस्थिताः
आसन्। अवसरेऽस्मिन् प्रधानमन्त्री नरेन्द्र-मोदी
उक्तवान् यत् सर्वेभ्यः पोङ्गल-उत्सवस्य
शुभकामनाः। प्रत्येकं उत्सवः ग्रामस्य, कृषकस्य
च भवति। मम इच्छा अस्ति यत् सुखं समृद्धिः च
निरन्तरं प्रवहेत्। पोङ्गल-दिने तमिलनाडु-
प्रदेशस्य प्रत्येकं गृहात् पोङ्गल-धारा प्रवहति-
प्रधानमन्त्री।समाचार-एजेन्सी एएनआई इत्यनेन
प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी इत्यस्य वीडियो
प्रकाशितः। वीडियो- मध्ये सः भिन्नरूपेण दृश्यते।
पारम्परिकवेषेण परिणतः प्रधानमन्त्री मोदी
राज्यमन्त्री एल. मुरुगनस्य निवासस्थानं प्राप्य
तत्रैव पूजायां भागं गृहीतवान्।

तदनन्तरं प्रधानमन्त्री गां पूजयित्वा किञ्चित्
पोषितवान्। सोशल-मीडिया उपयोक्तारः तस्य
दक्षिणभारतीयवेषस्य प्रशंसाम् कुर्वन्ति। अस्मिन्
अवसरे प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी उक्तवान् यत्
पोङ्गल-दिने तमिलनाडु-प्रदेशस्य प्रत्येकं गृहात्
पोङ्गल-धारा प्रवहति। अहं कामये यत् तथैव
भवतः जीवने सुखसमृद्धेः, सन्तुष्टेः च प्रवाहः
निरन्तरं प्रवहेत्। सः अवदत् यत् मया लालदुर्गात्
यत् पञ्चप्राणाः आहूताः, तस्य मुख्यतत्त्वं देशस्य
एकतां ऊर्जयितुं, तस्य सुदृढीकरणम् च अस्ति।
अस्मिन् पवित्रे पोङ्गलपर्वणि अस्माभिः देशस्य
एकतां सुदृढं कर्तुं संकल्पः पुनः उक्तव्यः।

काङ्ग्रेसपक्षस्य कृते बृहदाघातः, मिलिन्द देवड़ा
काङ्ग्रेसपक्षं त्यक्त्वा शिवसेना- शिन्देदले सम्मिलितः

मिलिन्द देवड़ा काङ्ग्रेसपक्षं त्यक्त्वा शिवसेना-
शिन्देगुटस्य सदस्यः अभवत्। रविवासरे
प्रातःकाले काङ्ग्रेसपक्षतः त्यागपत्रं दत्त्वा सः
मुख्यमन्त्री एकनाथ शिन्दे इत्यस्य आधिकारिक-
निवासस्थानं प्राप्तवान्। तदनन्तरं सः शिवसेना
शिन्देगुटस्य सदस्यतां औपचारिकरूपेण
स्वीकृतवान्। मिलिन्ददेवड़ा इत्यस्य त्यागपत्रेण
सह देवड़ा- परिवारस्य काङ्ग्रेसेन सह ५६ वर्षीयः
सम्बन्धः समाप्तः। मिलिन्द देवड़ा इत्यस्य पिता
मुरली देवड़ा काङ्ग्रेसस्य बृहन्नेता आसीत्। पितुः
अनुसरणं कृत्वा मिलिन्द देवड़ा अपि काङ्ग्रेसपक्षे
स्वस्य कार्यक्षेत्रस्य आरम्भं कृतवान्, परन्तु
अधुना सम्बन्धं भङ्गं कृतवान्। एकनाथ शिन्दे
इत्यनेन उक्तं यत् यदि मिलिन्द देवड़ा
शिवसेनायाम् आगच्छति, तर्हि तस्य स्वागतम्।
मिलिन्द-देवड़ा शिव-सेना-शिन्दे
इति दले सम्मिलितः अभवत्
मिलिन्द-देवड़ा औपचारिक-रूपेण शिव-सेना-
शिन्दे इति दले सदस्यः अभवत्। विदितं स्यात्
यत् मिलिन्द-देवड़ा मुम्बई- दक्षिणतः
पूर्वसांसदः अभवत्।

तदनन्तरं सः काङ्ग्रेस-शासनकाले केन्द्रे
राज्यमन्त्री अपि अभवत्, परन्तु
लोकसभानिर्वाचनयोः द्वयोः अपि देवड़ा
पराजितः अभवत्। २०१४, २०१९ च निर्वाचनयोः
देवड़ा पराजितः आसीत्। सम्प्रति शिवसेनायाः
उद्भवठाकरे इत्यस्य समीपे एतत् आसनं वर्तते
तथा च आसनवितरणस्य समये उद्भव-ठाकरे
समूहः एतत् आसनं त्यक्तुं सज्जः नास्ति। अस्य
कारणात् मिलिन्द-देवड़ा काङ्ग्रेस-सङ्गठनेन सह
सम्बन्धं विच्छेदं कर्तुं निश्चयं कृतवान् इति
मन्यते।

देशस्य सर्वेषु मन्दिरेषु २२ पर्यन्तं स्वच्छताभियानम्

राष्ट्रियराजधान्यां तीर्थस्थलेषु स्वच्छतायात्रायां
केन्द्रीयमन्त्रितभिः सह भाजपानेतारः
स्वच्छमन्दिराभियाने सलग्नाः सन्ति। दिल्लीनगरस्य
रामायणविद्यापीठे आवास-नगरीयमन्त्री हरदीपसिंहपुरी
इत्यस्य नेतृत्वे स्वच्छता-अभियानं कृतम्।
संस्कृतिराज्यमन्त्री मीनाक्षी लेखी कनाट् प्लेस्

इत्यस्मिन् प्राचीनहनुमानमन्दिरस्य स्वच्छता-अभियाने
भागं गृहीतवती। गुरु रविदासमन्दिरे स्वच्छता
अभियाने भाजपाराष्ट्रीयध्यक्षः जे पी नड्डा भागं
ग्रहीतवान्। नड्डावर्येणोक्तं यत् अस्य अभियानान्तर्गतं
पार्टी कार्यकर्तारः २२ जनवरी पर्यन्तं विभिन्नमन्दिरेषु
श्रमदानं कृत्वा भजन-संकीर्तनेषु भागं ग्रहीष्यन्ति।

हिमाचले उद्घाटितानि भविष्यन्ति वाहनानां तक्षणकेन्द्राणि (स्क्रेपिंग), स्वचालितपरीक्षणकेन्द्राणि च- उपमुख्यमंत्री मुकेश अग्रिहोत्री

हिमसंस्कृतवार्ता: - कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

हिमाचले १५ वर्षीयानि सर्वकारीयवाहनानि त्यक्तानि भविष्यन्ति। अस्मिन् वर्षे राज्ये षट् पञ्जीकृतवाहन- तक्षणकेन्द्राणि (स्क्रेपिंग), स्वचालितपरीक्षणकेन्द्राणि च सर्वकारः उद्घटयिष्यति। उपमुख्यमंत्री मुकेश अग्रिहोत्री शनिवासरे पत्रकारसम्मेलने एतां सूचनां दत्तवान्। सः अवदत् यत् वाहनस्य स्क्रेपिंग केन्द्रस्य स्थापनायै इच्छुकजनानाम् निविदाः ३१ जनवरीपर्यन्तं आमन्त्रिताः सन्ति। अक्तूबर-मासस्य प्रथमदिनात् आरभ्य सर्वेषां वाहनानां उत्तीर्णता केवलं स्वचालितपरीक्षणकेन्द्रे एव भविष्यति। मोटरवाहननिरीक्षकस्य एमवीआई इत्यस्य भूमिका समाप्ता भविष्यति।

स्वचालितपरीक्षणकेन्द्रस्य स्थापनायै अपि आवेदनपत्राणि आमन्त्रितानि सन्ति। ई-चालान-व्यवस्था ३१ मार्चपर्यन्तं पूर्णतया कार्यान्विता भविष्यति। पीओएस-यन्त्राणां माध्यमेन दण्डस्य भुक्तिः भविष्यति। परिवहनविभागस्य १२ अवरोधकाः ३० जूनपर्यन्तं मेधा- यातायातप्रबन्धनव्यवस्थया सह सम्बद्धाः भविष्यन्ति। एएनपीआर-प्रौद्योगिक्याः माध्यमेन सीसीटीवी-यन्त्राणां साहाय्येन नियमानाम् उल्लङ्घनाय ऑनलाइन-चालान भविष्यन्ति। वाहनस्य अभिलेखाः अन्तर्जालद्वारा अपि अवलोकयितुं शक्यन्ते। २०२४ तमः वर्षः परिवहनविभागस्य कृते उन्नयनस्य वर्षं भविष्यति। मुकेश अग्रिहोत्री अवदत् यत् परिवहनविभागस्य वार्षिकराजस्वं ५०० कोटिरूप्यकात् ८०० कोटिरूप्यकाणि यावत् वर्धितम् अस्ति, तस्य लक्ष्यं १००० कोटिरूप्यकाणि यावत् वर्धयितुं वर्तते।

15 दिनाङ्कतः मार्ग सुरक्षा जागरूकता अभियानम्

परिवहनविभागः १५ जनवरीतः मार्गसुरक्षाजागरूकतायाः अभियानं आरभेत। जनाः यातायातनियमानाम् अनुसरणं कर्तुं प्रेरिताः भविष्यन्ति। जिलाप्रशासनस्य लोकनिर्माणविभागस्य च सहकारेण दुर्घटनासम्भावितस्थलानाम् उन्नयनं भविष्यति। जागरूकता अभियाने विद्यालयस्य बालकाः अपि सम्मिलिताः भविष्यन्ति। १८ वर्षाणाम् उपरि बालकानां कृते वाहनचालनस्य अनुज्ञापत्रं निर्मातुं विशेषाभियानम् चालितम् भविष्यति। हिमाचले

घटमानानाम् आहत्यदुर्घटनानां मध्ये ५० राष्ट्रीयोच्चमार्गे भवन्ति मानवदोषः एव दुर्घटनानां मुख्यकारणम् अस्ति।

पूर्ववर्षेभ्यः अपेक्षया दुर्घटनानां दरं १३ प्रतिशतं न्यूनीकृतम् अस्ति। अस्मिन् वर्षे एतावता ८८१ जनाः दुर्घटनासु प्राणान् त्यक्तवन्तः। यत्र गतवर्षे ९३२ जनाः प्राणान् त्यक्तवन्तः। अधुना केवलं ई-वाहनानि एव सर्वकारीयक्षेत्रे क्रियन्ते, पुरातनक्रमस्य पेट्रोलवाहनानि गुरुवासरे सचिवालयम् आगतानि।

ई टैक्सी कृते मार्गदर्शिकाः निर्णीताः

राज्ये २८११ विद्युत्वाहनानि पञ्जीकृतानि सन्ति। तेषु २४१२ वाहनानि सन्ति, ३९९ वाणिज्यिकवाहनानि च सन्ति। सर्वकारीयविभागेषु १९ वाहनानि सन्ति। ई-टैक्सी इत्यस्य कृते प्रयत्नाः क्रियन्ते। अस्य कृते १२२१ आवेदनपत्राणि प्राप्तानि सन्ति। राज्ये युवानां कृते ई-टैक्सी-यानस्य ५०० अनुज्ञापत्राणि प्रदत्तानि भविष्यन्ति। अस्य कृते मार्गदर्शिकाः निर्धारिताः सन्ति।

हिमाचले २२,४३,५२४ वाहनानि सन्ति

परिवहनविभागः एकवर्षे प्रायः ५०० कोटिरूप्यकाणां राजस्वं अर्जयति स्म, परन्तु अधुना एकवर्षे ८०० कोटिरूप्यकाणां राजस्वं प्राप्तवान्। अग्रिहोत्री इत्यनेन उक्तं यत् राज्ये २२,४३,५२४ वाहनानि पञ्जीकृतानि सन्ति। एतेषु निजीवाहनानि १९,२५,५९३, वाणिज्यिकवाहनानि ३,१७,९३१ च सन्ति।

जीविकापञ्जीकरणप्रक्रियायां युगपद्-पटलद्वारा वर्धिता दक्षता - मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः

हिमसंस्कृतवार्ता- शिमला। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् १ अगस्त २०२३ तः प्रदेशे रोजगार-कार्यालय-प्रबंधन-सूचना- प्रणाली अर्थात् ईईएमआईएस-पटलस्य सुविधा आरब्धा अस्ति। यस्य सकारात्मक- परिणामाः प्राप्ताः। अनेन माध्यमेन नियोक्तृभ्यः अनुद्योगी-युवभ्यः च पंजीकरण- प्रक्रिया सरलतया एकीकृता अस्ति। अस्य आरम्भेन जीविकापञ्जीकरणप्रक्रियायां युगपद्-दक्षतायाः आरम्भः अभवत्। सर्वकारस्य अस्य पटलाय नियोक्तृणाम् उत्साहजन्यं सहकारं प्राप्यते। अस्मिन् पटले अधुना यावत् ४८२ नियोक्तारः पञ्जीकृताः सन्ति। अस्मिन् पटले नियोक्तृभ्यः सरलतया रिक्तपदानां आवश्यकतायै विवरणम् अद्यतनकर्तुं सुविधा वर्तते। येन चयनप्रक्रिया सुव्यवस्थिता अभवत्। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् अस्य पटलस्य आरम्भेन २०९ परिसरसाक्षात्कारेषु अस्योपयोगः जातमस्ति। यस्मिन् ६०९३ प्रतिभागिनः भागं स्वीकृतवन्तः। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः प्रशासने सूचनाप्रौद्योगिकीं वर्धयितुं राज्यसर्वकारस्य प्रतिबद्धतां स्मारयन् अकथयत् यत् हिमाचलं देशे अग्रणीराज्यं कर्तुं प्रौद्योगिक्याः सर्वोत्तम-उपयोगः सुनिश्चितः क्रियते। प्रौद्योगिक्याः अधिकाधिकमुपयोगं कृत्वा विभिन्नानां नीतीनां योजनानां माध्यमेन च जनाः लाभान्विताः क्रियन्ते। असौ उक्तवान् यत् ईईएमआईएस-पटलम् राज्यस्य जनेभ्यः युवभ्यः च निर्बाधसेवां प्रदातुं जीविकायाः अवसरान् च वर्धयितुं सर्वकारस्य प्रतिबद्धतां प्रदर्शयति।

विश्वविद्यालय-अनुदान-आयोगस्य (UGC) निर्णयः - विद्यावारिधि - (पीएचडी) उपाधेः भविष्यति निरीक्षणम्

हिमसंस्कृतवार्ता: - कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। विश्वविद्यालय-अनुदान-आयोगः (UGC) उच्चशिक्षणसंस्थानेषु शिक्षकाणां नियुक्तिः विद्यावारिधि - (पीएचडी) उपाधेः प्रदाने च अनियमिततानां नियमितरूपेण निरीक्षणं करिष्यति। विश्वविद्यालय-अनुदान-आयोगेन एतदर्थं स्थायीसमितेः सङ्घटनस्य निर्णयः कृतः। अधुना देशे शिक्षकाणां नियुक्तिः विद्यावारिधि-उपाधेः प्रदानाय कस्यापि अनियमिततायां दृढा कार्यविधिः क्रियते। विश्वविद्यालय-अनुदान-आयोगेन सङ्घटितया स्थायीसमित्या कानिचन संस्थानानि चिन्हितानि सन्ति। एतेभ्यः संस्थानेभ्यः विश्वविद्यालय-अनुदान-आयोगः विद्यावारिधि-उपाधेः प्रदानस्य सर्वाः प्रक्रियाः ज्ञास्यति। विश्वविद्यालय-अनुदान-आयोगः गतवर्षेषु प्रदत्तानां उपाधिनां अवलोकनमपि करिष्यति। अस्मिन् अवलोकयिष्यते यत् शिक्षणसंस्थानैः विश्वविद्यालय-अनुदान-आयोगेन निर्धारितानां मानकानां अनुपालना सुनिश्चिता न वा।

योगेन भारतस्य स्वस्थजीवनं शताब्दितः समावर्तते- स्वामीश्रीविश्वदेवानन्दसरस्वती कण्वाश्रमे योगप्रतियोगितायां नीरजः प्रथमः, अङ्कितमिश्रः द्वितीयः, च आयुषः तृतीयः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कोटद्वारम्।

उत्तराखण्डस्य गढ़वालकोटद्वारे पर्वतानाम् अङ्के स्थितः 'कणवश्रमः' ऐतिहासिकपुरातत्त्वदृष्ट्या अतीव महत्त्वपूर्णं पर्यटनस्थलम् अस्ति। यस्मिन् अद्यापि योगसंस्कृतयोः अध्ययनं प्रचलति। अधुना गढ़वालद्वारे कण्वनगरीकोटद्वारे भारतीय- सांस्कृतिक-प्राच्यसमूहेः, मातृभाषायाः, राजभाषायाः, राष्ट्रभाषायाः च संस्कृतस्य अध्ययनं शिक्षणं च आधुनिकविषयैः सह श्रीपरमार्थनिकेतन- संस्कृतगुरुकुलविद्यापीठेन क्रियते। आश्रमस्य संस्थापकस्य "आधुनिकभीम" इति आधुनिकनाम्ना प्रसिद्धस्य ब्रह्मचारी श्रीविश्वपालजयन्त्युत्सवस्य अध्यक्षतायां संन्यासपरम्परायाम् अद्यतनस्य प्रख्यातस्य संतस्य "स्वामी श्रीविश्वदेवानन्दसरस्वती" इत्यस्य अध्यक्षतायां दशदिवसीययोगशिबिरस्य आयोजनं कृतम्, यस्मिन् छात्रैः स्वस्य प्रतिदिनं योगक्षमता प्रदर्शिता। समापनस्य अवसरे श्री विश्वदेवानन्दसरस्वतीवर्येण उक्तं यत् योगद्वारा भारतस्य स्वस्थजीवनं शताब्दितः समावर्तते। तेन माध्यमेन एव शरीरं मनः च नियन्त्रितुं शक्यते। दैनिकयोगाभ्यासस्य निर्देशनं रा. इ. का. काण्डखालस्य आचार्यः राकेशकण्डवालः कृतवान्। कार्यक्रमस्य समापनसमये आचार्यः मनमोहन नौटियालः अरविन्दभट्टः इत्यादयः सर्वान् सम्बोधितवन्तः। दशदिवसीययोगशिबिरे योगप्रतियोगिता अपि आयोजिता यस्मिन् नीरजः प्रथमस्थानं, अङ्कितमिश्रः द्वितीयं, आयुषः तृतीयस्थानं प्राप्तवन्तः, सर्वैः विजेतृभिः च पुरस्कारः अपि प्राप्तः।

चलचित्र-छायाङ्कनाय शिमलाम् प्राप्तवान् बॉलीवुड-अभिनेता नानापाटेकरः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। बॉलीवुड अभिनेता नानापाटेकरः चलचित्र-छायाङ्कनाय शनिवासरे सायङ्काले शिमलाम् प्राप्तवान्। ध्यातव्यं वर्तते यत् नानापाटेकरः प्रथमवारं शिमलाम् प्राप्तवान् अस्ति। शिमलायाः मशोबरायां अतिथिगृहे प्राप्ते सति भव्यं स्वागतम् विहितम्। अनेन सह अभिनेत्री सिमरत कौर अभिनेता उत्कर्ष शर्मा चापि सम्प्राप्तौ। कॉमेडियन राजपालः यादवः अपि गतदिवसे शिमलाम् समागतः। शिमलायाम् चलचित्रस्य छायाङ्कनं भविष्यति। चलचित्रस्य छायाङ्कनं मशोबरायां नालदेहरायां कुफरी इत्यत्र मालरोडे च भविष्यति। २० फरवरी यावत् अभिनेतारः पर्वतराजाः शिमलायाः उपत्यकासु अभिनयं करिष्यन्ति। इतः पूर्वं चलचित्रस्य छायाङ्कनं वाराणस्यां सम्पन्नम्। एतद् चलचित्रं पिता पुत्रस्य च सम्बन्धे चित्रीयते। यत्र नानापाटेकरः पितुः अभिनयं करोति उत्कर्ष शर्मा च पुत्रस्य अभिनयं करोति। अभिनेत्री सिमरत कौर चलचित्रस्य नायिका अस्ति। कॉमेडियन राजपालः यादवः विनोदप्रियाभिनयं करिष्यति। चलचित्रस्य निर्देशकः अनिल शर्मा अपि शिमलाम् आगमिष्यति। बहलप्रोडक्शन इत्यस्य प्रबन्धक-निदेशकः विकासबहलः अवदत् यत् १६ जनवरीतः मशोबरायां चलचित्रस्य छायाङ्कनं आरभ्यते। ततः शिमलायाः अन्येषु पर्यटनस्थलेषु छायाङ्कनं भविष्यति। चलचित्रस्य छायाङ्कनं २० फरवरी यावत् चलिष्यति।

संस्कृतसंरक्षणेन एव सनातनं सुरक्षितम् - श्रीरमनपुरी महाराजः

हिमसंस्कृतवार्ताः, डॉ. नवीन शर्मा, प्रान्त-प्रशिक्षणप्रमुखः। संस्कृतभारती-हरियाणाद्वारा कैथलजनपदे प्रसिद्धे श्रीग्यारहरद्वीमन्दिरं 04 जनवरी, 2024 दिनांकतः (सायंतः) 12 जनवरी प्रातः पर्यन्तं भाषाप्रबोधनवर्गस्य आयोजनं कृतम्। वर्गस्य उद्घाटनकार्यक्रमे महर्षिवाल्मीकि-संस्कृतविश्वविद्यालयस्य कैथलस्य कुलपतिः प्रो. रमेशचन्द्रभारद्वाजवर्यः समागतः आसीत्। मुख्यातिथिना स्व उद्बोधने कथितं यत् संस्कृतभारती वर्तमानकाले आभारते एव न अपितु विश्वस्य अनेकेषु देशेषु संस्कृतसम्भाषणयज्ञस्य अनुष्ठानं करोति इति महत्संरक्षककार्यं वर्तते। उद्घाटनकार्यक्रमे संस्कृतभारत्याः उत्तरक्षेत्र-संघटनमन्त्री श्रीमान् नरेन्द्रवर्यः मुख्यवक्त्ररूपेण समागतः। तेन सर्वेषां वर्गाधिनां उत्साहवर्धनं कुर्वन् कथितं यत् अस्माभिः सर्वैः सर्वदैव संस्कृतमयं चिन्तनं कृत्वा संस्कृतसम्भाषणेन संस्कृतपाठनेन च अखण्डसंस्कृतमयस्य भारतस्य रचना करणीया। सत्रे संस्कृतभारती-हरियाणा न्यासाध्यक्षः डॉ. रामनिवासशर्मा, श्रीग्यारहरद्वीमन्दिरस्य प्रबन्धसमितेः प्रधानः, प्रान्तसहमन्त्री श्रीईशमसिंह, साहित्यप्रमुखः श्रीपुष्पेन्द्रः, प्रशिक्षणप्रमुखः डॉ. नवीनशर्मा, वर्गपालकः डॉ. शीतांशुः त्रिपाठी, व्यवस्थाप्रमुखः डॉ. विनयगोपालत्रिपाठी च उपस्थिताः अभवन्।

वर्गऽस्मिन् मुख्यप्रशिक्षकः श्रीबलजिन्द्रवर्यः, सहशिक्षकरूपेण प्रबन्धकरूपेण च अजयः, सुनीलः, रजनी, वन्दना, प्रवीणशास्त्री, आनन्दशास्त्री, हितेशशास्त्री इत्यादयः आसन्। वर्गस्य दिनचर्यायाः अनुसारं प्रतिदिनं शिक्षणादिकं जातम्। प्रतिदिनं प्रातः वन्दनासत्रे राष्ट्रियस्वयंसेवकसंघस्य कार्यकर्तारः, विश्वविद्यालयस्य आचार्याः, सामाजिकाश्च प्रोत्साहनं कर्तुं संघटनपक्षतः संस्कृतभारती-हरियाणाप्रान्तस्य आधारभूतस्तम्भः गीतामनीषी श्रीहरिदेवशास्त्रिवर्यः मार्गदर्शनार्थं समागताः। अस्य वर्गस्य समापनकार्यक्रमः जनवरीमासस्य एकादशदिनांके सायंकाले जातः। यस्मिन् उत्तरक्षेत्रसम्पर्कप्रमुखः डॉ. जोगेन्द्रसिंहः, प्रान्तमन्त्री डॉ. प्रमोदशास्त्री, प्रान्तसहमन्त्री भूपेन्द्रः उपस्थिताः अभवन्। डॉ. जोगेन्द्रवर्येण वर्गाधिनाः प्रोत्साहिताः यत् कथं वयं सर्वे संस्कृतसम्भाषणं कर्तुं शक्नुयामः? कथं संस्कृतमयस्य अखण्डभारतस्य निर्माणं शक्यते? द्वादशे दिनांके प्रातः दीक्षान्तसमारोहस्य आयोजनं जातं यस्मिन् डॉ. शीतांशुत्रिपाठीवर्येण पाथेयं प्रदत्तम्। वर्गे बालकाः 41, बालिकाः 14, पुरुषशिक्षकाः 02, पुरुषसहशिक्षकाः 05, महिलाशिक्षिका 01, महिलासहशिक्षिकाः 02, महिलाप्रबन्धिकाः 02, पुरुषप्रबन्धिकाः 18, आहत्य 85 सङ्ख्या आसीत्।

वर्गस्थाने कैथल-जनपदसम्मेलनस्य आयोजनं जातम्

दीक्षान्तसमारोहानन्तरं कैथलजनपदस्य सम्मेलनं जातम्। यस्य संयोजकः सुनीलः आत्रेयः सहसंयोजकः जयभगवानशास्त्री, जिलाध्यक्ष बलराजः, वर्गाधिकारी ईश्वरदत्तः भारद्वाजः, डॉ. मदनमोहनतिवारी च आसन्। सम्मेलने इन्दिरागान्धीमहाविद्यालयस्य आचार्यः डॉ. सलिनद्रः 50 छात्राभिः सार्धं समागतः। अन्येभ्यः विद्यालयेभ्यः अपि संस्कृताध्यापकाः, विद्यार्थिनः संस्कृतानुरागिणः सामाजिकाश्च समागताः। सम्मेलने उद्घाटनसत्रानन्तरं परिचयसत्रं चर्चासत्रं च जातम्। तत्र भारतस्य नवनिर्माणे संस्कृतस्य योगदानम् इत्यस्मिन् विषये चर्चा जाता। कार्यक्रमे प्रशिक्षणप्रमुखेण डॉ. नवीनशर्मणा संस्कृतभारती-संघटनस्य परिचयः प्रस्तुतः। पत्राचारप्रमुखेण डॉ. शीतांशुत्रिपाठिना संस्कृते निहितविज्ञानस्य प्रयोगेण नवभारतस्य निर्माणस्य विषये अनेके बिन्दवः प्रस्तुताः। तेन अवतारवादस्य वैज्ञानिकत्वं प्रतिपादितम्। गीतामनीषिणा श्रीहरिदेवशास्त्रिवर्येण चर्चासत्रस्य निष्कर्षाः उपस्थापिताः। सम्मेलनस्य समापनसत्रे श्रीरमनपुरीमहाराजः मुख्यातिथिरूपेण समागतः तेन कथितं यत् भारतस्य मूलतत्त्वं संस्कृतम्, संस्कृतस्य प्रभावेण एव सनातनं सुरक्षितं वर्तते। सम्मेलने आहत्य 167 सङ्ख्या आसीत्।

युवदिवसमभिलक्ष्य अखिलभारतीय-भाषणप्रतियोगिता सम्पन्ना

भारतीयज्ञानपरम्परायाः आध्यात्मिकसञ्चेतनायाश्च विश्वसचेतकानां स्वामीविवेकानन्दवर्याणां जन्मजयन्तीमभिलक्ष्य राष्ट्रिययुवदिवसे चातुर्वेद-संस्कृतप्रचार-संस्थानद्वारा अखिलभारतीय-भाषणप्रतियोगिता समनुष्ठिता। "मानवतासंरक्षणे युवकानां भूमिका" इति विषयमादाय प्रवर्तमानायामस्यां देशस्य विभिन्नेभ्यो विद्यालयेभ्यः १८० छात्राः प्रतिभागं कृतवन्तः। प्रथमस्तरे चयनरूपेण ६६ छात्राः प्रस्तुतीकरणाय चिताः। अन्तिमरूपेण ३६ प्रतिभागीनां प्रस्तुतिर्जाता। सर्वे सौत्साहं सगर्वं युवकानां भूमिकां निरूपितवन्तः। सारांशरूपेण स्वीकुर्मश्चेत् मानवतासंरक्षणे युवकानां भूमिका तथैवास्ति यथा शरीरे मेरुदण्डस्य भवति। युवका समाजस्य, राष्ट्रस्योन्नतिकारकाः भवन्ति। समाजे व्याप्यकुरीतीनां सम्मार्जकाः, दुराचारपापाचारोपशमनसमर्था भवन्ति। स्वामी विवेकानन्दः, आजादचन्द्रशेखरः, नेताजीसुभाषचन्द्रप्रभतयो नैके महापुरुषाः अस्माकं युवकानाम् आरम्भत एव आदर्शभूताः। "उत्तिष्ठत जाग्रत प्राप्य वरान्निबोधत" स्वामिनः आह्वानवाक्यं सदा स्मरणीयम् आचरणीयमस्ति। देहं व साधयेयं कार्यं वा पायेयम्, न त्वहं कामये राज्यं न स्वर्गं न पुनर्भवं कामये दुःखतप्तानां प्राणिनामार्तनाशनम्। इति पं.मदनमोहनमालवीयवचनं बहूनामपि यूनां प्रेरणा वर्तते। एवं बहुविधानि सूत्राणि प्रयुञ्जानः प्रतिभागिनः युवकानां भूमिकां व्याख्यातवन्तः। होराचतुष्टयादयककालं यावत् प्रचलितायां प्रतियोगितायां दिल्ली, उत्तराखण्ड, गुजरात-आन्ध्र-अरुणाञ्चल-हरियाणा-उत्तरप्रदेश-उत्तराखण्ड-राजस्थानादिप्रदेशेभ्यः सम्मिलिताः आसन्। प्रतियोगितेयं चातुर्वेद-संस्कृतप्रचार-संस्थानस्य राष्ट्रियाध्यक्षाणां सम्पूर्णानन्दसंस्कृत तुलनात्मकधर्मदर्शनाचार्याणां प्रो.हरिप्रसादोऽधिकारिवर्याणाम् आध्यक्ष्ये सम्पन्ना। निर्णायकरूपेण महत्त्वपूर्णा भूमिकां निर्वूढवन्तः श्रीकल्याणसेवा आश्रम-मध्यप्रदेशतः स्वामिनः श्रीयोगेश्वरानन्दमहोदयाः, डालमियाविद्यामन्दिरम् झुझुनू राजस्थानतः डॉ. धर्मेन्द्र तिवारीमहोदयाः, उत्तराखण्डसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य साहित्यविभागस्य सहायकाचार्याः डॉ. कञ्चनतिवारीमहोदयाः आसन्।

अन्ते सर्वेषां सम्बोधनमपि सञ्जातम्। वरिष्ठसंरक्षिका लक्ष्मणपुरतः डॉ. नवलता महोदया युवकेभ्यः सारगर्भितं सन्देशं प्रोवाच। आरम्भे केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य लक्ष्मणपुरपरिसरस्य शिक्षाशास्त्रिच्छात्रा अनन्या श्रीवास्तवा मङ्गलाचरणं कृतवती। सञ्चालनं, संयोजनम् आभारज्ञापनञ्च सहायकाचार्यः राजकीयस्नातकोत्तरमहाविद्यालयस्य सहायकाचार्यः डॉ. चन्द्रकान्तदत्तशुक्लः अकरोत्। अवसरेऽस्मिन् अनेके विद्वांसः सहृदयाः आमन्त्रिताः तेषु डॉ. गीता शुक्ला, डॉ. अरविन्दकुमारतिवारी, डॉ. अखिलेश्वरपाण्डेयः, डॉ. अवनीन्द्रपाण्डेयः, डॉ. सचिनदेवद्विवेदी, डॉ. नेहा मिश्रा, डॉ. सन्ध्या ठाकुर, अरुणाचलतः श्रीमान् पंकजकुमारः, दिल्लीतः श्रीमान् नारायणः, डॉ. जगदीशनारायणतिवारी, डॉ. शशिभूषणमिश्रः, डॉ. खगेन्द्रमिश्रः, डॉ. आभा द्विवेदी, डॉ. रामप्रियशर्मा, डॉ. सरोजपाण्डेयः, डॉ. विकासद्विवेदीप्रभृतयः समुपस्थिता आसन्। सर्वस्यापि कार्यक्रमस्य सजीवप्रसारणं "विश्वसंस्कृतकुटुम्बकम्" इत्याख्ये आमुखपटले समूहेऽभूत्।

मोतिहारीनगरे बिहारस्य लोकस्य आयोगः द्वितीयचरणस्य चयनितशिक्षकस्य नियुक्तिपत्रम्

हिमसंस्कृतवार्ताः- कुणाल कौशिकः, मोतिहारी बिहार- लोकसेवा- आयोगेन घोषितस्य शिक्षाविभागसम्बद्धस्य द्वितीयचरणस्य (TRE-2) परीक्षायाः परिणामस्य आलोके १३ जनवरी, २०२४ दिनाङ्के प्रायः ९७ सहस्रविद्यालयशिक्षकाणां मध्ये २५००० विद्यालयशिक्षकाणां कृते प्रमाणपत्रस्यः गान्धीमैदानः, पटनानगरस्य मुख्यमन्त्री, उपमुख्यमन्त्री नियुक्तिपत्रं च अन्यैः मन्त्रिभिः स्वयमेव प्रदत्तवन्तः। अस्मिन् सन्दर्भे पूर्वचम्पारणमण्डलस्य आहत्य ३००९ विद्यालयशिक्षकाणां नियुक्तिपत्राणि वितरितानि। नियुक्तिपत्राणि जिला- अधिकारीद्वारा वितरितानि। अस्मिन् अवसरे मञ्चात् ५०तः अधिकेभ्यः शिक्षकेभ्यः नियुक्तिपत्राणि प्रदत्तानि। १५०० विद्यालयशिक्षकाणां नियुक्तिपत्राणि प्राप्तुं जिलाशिक्षाअधिकारी मोतिहारी इत्यस्य तत्त्वावधानेन पटनानगरस्य गान्धीमैदानस्थले आयोजिते कार्यक्रमे ३८ वाहनानि तं नीतवन्तः। अस्थायी नियुक्तिपत्रं प्राप्तानां शिक्षकाणां नामानि यथा- नुसरत अंजुम, कुमारी सोनी, प्रीति कुमारी, शिवानी संगमः, प्रिया कुमारी, खुशी सिंह, कौशल राजः, चंदन शर्मा, ललनकुमार रामः, किशोरकुमारः, जूली कुमारी, राजू कुमारः, प्रियाकुमारी, चंद्रप्रकाशः, रविशंकरप्रसादः, प्रियंका कुमारी, अमन आनंदः, निभा कुमारी, पल्लवी जोशी, पूजा कुमारी, कमलेश कुमार सिंह आदयः।

पटनानगरे रसगुल्ला कुमारः बन्धकः कृत्वा कारागारे प्रेषितः

हिमसंस्कृतवार्ताः- कुणाल कौशिकः, मोतिहारी पटनानगरस्य पुलिसप्रशासनेन वाहनपरीक्षायां द्विचक्रिकया सह एकः संदिग्धः गृहीतः। अभियुक्तः दूरभाषहरणकर्ता अस्ति। सः प्रायः द्विचक्रिकातः जनानां दूरभाषाणि अपहृत्य पलायनं करोति स्म। प्रश्नोत्तरं कृत्वा पुलिसदलेन अभियुक्तः कारागारे प्रेषितः। वस्तुतः पटनानगरस्य बख्तियारपुरस्य एव विषयः। पुलिस-परीक्षायां पुनपुननगरस्य निवासस्थाने आरोपितः रसगुल्लाकुमारः दूरभाषं अपहरणकर्ता इति ज्ञातम्। द्विचक्रिकया रसगुल्ला कुमारः जनानां हस्तात् जङ्गमदूरवाणी अपहृत्य पलायनं कुर्वन्नासीत् तत्क्षणं पुलिसदलेन बहुकालं यावत् तस्य अन्वेषणमारब्धम्। अद्यत्वे राज्ये अपराधघटनानां चरमसीमा वर्तते इति ज्ञायते। राज्ये अपराधिनः भयं विना अपराधिकघटनाः कुर्वन्ति। तेनसह एतेषां अपराधिनां निवारणार्थं पुलिसप्रशासनं निरन्तरं प्रयतते।

गीता प्रत्येकमानवजीवनस्य आधारः

श्रीमद्भगवद्गीताजयन्तीमासमुपलक्ष्य उत्तरकाश्याम् व्याख्यानम्

उत्तराखण्ड। उत्तरकाशी। श्रीमद्भगवद्गीताजयन्तीमासमहोत्सवमुपलक्ष्य अन्तर्जालीय संस्कृतव्याख्यानं विदुषां सम्मेलने उत्तराखण्डस्य समग्रजनपदेषु संजायते। क्रमेस्मिन् रविवासरे चतुर्दशजनवरीमासे 11:00 वादनतः 1:00 वादनपर्यन्तं उत्तरकाशीजनपदे उत्तराखण्डसर्वकारस्य हरिद्वार-नगरस्य उत्तराखण्डसंस्कृत-अकादमी-सहकारेण "श्रीमद्भगवद्गीतायां दिव्य-भावना-आसुरी-स्वभावस्य वर्णनम्" इत्यस्मिन् विषये अन्तर्जालीय-व्याख्यानस्य आयोजनं सञ्जातं। यस्मिन् मुख्यवक्त्रा श्री केन्द्रीयसंस्कृत-विश्वविद्यालयात् लालबहादुरशास्त्री-साहित्यविभागप्रमुखः प्रो.सुमनकुमारझा गीतामहत्त्वे प्रकाशं क्षिपन् उक्तवान् यत् - श्रीमद्भगवद्गीता स्वयं ईश्वरस्य मुखात् निसृता अस्ति यस्याम् अधिकतमं भाष्यम् लिखितम् अस्ति तथा गीता प्रत्येकस्य मानवस्य जीवनस्य आधारः अस्ति। व्याख्याने सहवक्त्रा डॉ. नवीनजसोला सहायकप्राध्यापकः हिमालयनायुर्वेदिक-चिकित्साविद्यालयदेहरादूनतः श्रीमद्भगवद्गीतायां मानवजीवने उपयोगीशिक्षां प्रकाशितवान्। कार्यक्रमस्य मुख्यातिथिः श्री गौरवशास्त्री प्रांतसंगठनमंत्री संस्कृतभारतीतः गीतां मानवजीवनस्य महत्त्वपूर्णमार्गः इति वर्णितवान्। कार्यक्रमस्य विशेषातिथिः श्री लक्ष्मीप्रसादजगूडी, सेवानिवृत्तः प्राचार्यः, श्री सरस्वतीसंस्कृतविद्यालयजोगथ-

उत्तरकाशीतः, गीतायाः कर्मयोगस्य विषये प्रकाशं पातितवान्।

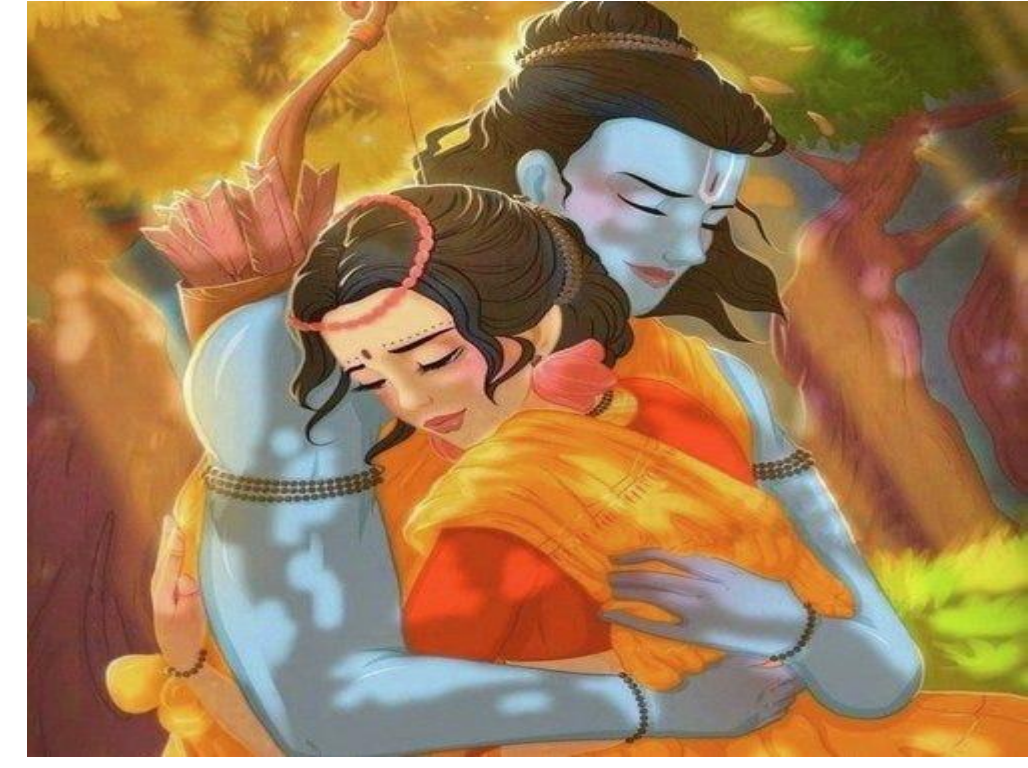
कार्यक्रमस्य अध्यक्षतां कुर्वन् प्रबन्धकः श्री विश्वनाथस्नातकोत्तर-संस्कृतमहाविद्यालयः उत्तरकाशीतः डॉ. राधेश्यामखण्डुरी इत्यनेन एतादृशस्य आयोजनस्य आयोजनार्थं उत्तराखण्डसंस्कृताकादम्याः धन्यवादः कृतः। कार्यक्रमस्य संचालनं श्री राकेशसेमवालः (कार्यक्रमसंयोजकः), श्री अनिलबहुगुणा (सहसंयोजकः), कृतवन्तौ च सहयोगे श्री मनोजकुमारः, श्री सुरेन्द्रभट्टः, श्री दीपकगैरोला आसन्। कार्यक्रमे श्री द्वारकानौटियालः गौरवजगूडी, अभिषेकशर्मा, वेदांतजगूडी चादयः अनेके गणमान्याः उपस्थिताः आसन्।

लङ्काकाण्डम्! (षष्ठितमः सर्गः) श्रीरामद्वारा सीताग्रहणम्

महादेवद्वारा च दर्शितेन दशरथेन सह श्रीरामस्य कथोपकथनम्

ब्रह्मदेवस्य तत् शुभं वाक्यं श्रुत्वा रामः मुहूर्तं यावत् रोदनम् अकरोत्। अत्रान्तरे अग्निः स्वयं मूर्तिमान् भूत्वा तरुणादित्यसङ्काशां तप्तकाञ्चनभूषणां रक्ताम्बरधराम् अक्लिष्टमाल्याभरणां जनकात्मजां सीताम् अङ्केन आदाय उदपतत्। लोकसाक्षी पावकः ततः आनीय रामाय वैदेहीं दत्त्वा अब्रवीत् हे राम! एषा मैथिली गृह्याताम्। अस्यां लेशमात्रमपि पापं न विद्यते। एषा शुभलक्षणा सीता मनसा वाचा बुद्ध्या चक्षुषा वा त्वामतिरिच्य अन्यं कमपि पुरुषं न अचिन्तयत्। निर्जने वने त्वया विरहिता एषा दीना विवशा सीता वीर्योत्सिकेन राक्षसेन रावणेन अपनीता। एषा त्वच्चित्ता त्वत्परायणा रावणस्य अन्तःपुरे च घोरबुद्धिभिः राक्षसीभिः रक्षिता बद्धा चासीत्। प्रलोभ्यमाना विविधा तर्ज्यमाना चेदपि एषा सीता त्वामतिरिच्य रावणस्य मनागपि चिन्तनं न अकरोत्। सा मनसा केवलं तव हि ध्यानं करोति स्म। हे राघव! एतां विशुद्धभावां निष्पापां सीतां प्रतिगृहाण। अहं त्वाम् आज्ञापयामि यद् एषा किञ्चिदपि त्वया न अभिधातव्या। अग्निदेवस्य तद् वचनं श्रुत्वा प्रीतमनाः धर्मभृतां वरः श्रीरामः वचनम् अब्रवीत् हे देव! अवश्यमेव सीता लोकेषु पवित्रा। परन्तु यदि अहं सीताम् अविशोध्य हि अग्रहीष्यं तर्हि दशरथात्मजः रामः कामात्मा बालिशः इति लोकः माम् अवक्ष्यत्। अनन्यहृदयां मच्चित्तपरिरक्षिणीं जनकात्मजां सीताम् अहम् अवगच्छामि एव। सूर्यस्य प्रभा यथा सीता अपि मत्तः अभिन्ना, अतः सा रावणान्तःपुरे स्थित्वा अपि अन्यहृदया भवितुं नार्हति। जनकात्मजा मैथिली त्रिषु लोकेषु विशुद्धा। कीर्तिरात्मवता यथा मया सा कदापि विहातुं न शक्या। एवं कथयन् श्रीरामः लोकपालैः बहुधा प्रशंसितः अभवत्।

॥ श्रीरामायणकथा ॥

ततः प्रियया सह मिलित्वा रामः अत्यन्तं सुखम् अन्वभवत्। राघवेण अनुभाषितं शुभं वाक्यं श्रुत्वा भगवान् शिवः श्रीरामं शुभतरं वाक्यम् अब्रवीत् हे राम! दिष्ट्या त्वया इदं कर्म कृतम्। दिष्ट्या त्वया सङ्ख्ये रावणं हत्वा सर्वस्य लोकस्य प्रवृद्धं दारुणं तमः अपवृत्तम्। इदानीं त्वं दीनं भरतं यशस्विनीं कौशल्यां कैकेयीं लक्ष्मणमातरं सुमित्रां च आश्वस्य अयोध्याराज्यं प्राप्य सुहृज्जनं नन्दयित्वा इक्ष्वाकुकुले वंशं स्थापयित्वा अश्वमेधयज्ञेन उत्तमं यशः लब्ध्वा ब्राह्मणेभ्यः धनं दत्त्वा त्वं स्वर्गलोकं गन्तुम् अर्हसि। एषः विमानस्थः तव पिता राजा दशरथः। हे काकुत्स्थ! एषः महायशः राजा दशरथः मनुष्यलोके तव गुरुः। त्वया पुत्रेण तारितः एषः श्रीमान् दशरथः इन्द्रलोकं गतः। अतः हे राम! भ्रात्रा लक्ष्मणेन सह त्वम् एनम् अभिवादय। महादेवस्य वचः श्रुत्वा सलक्ष्मणः श्रीरामः विमानस्थं पितरं दशरथं प्राणमत्। -

pradipnath997@gmail.com

आत्मचिन्तनाभ्यासः

स्वकल्याणाय कल्पते

'ईश्वरः सर्वभूतानां हृद्देशेऽर्जुन तिष्ठति' इति भगवद्ब्रह्मचर्यानुसारं भगवान् सदैव स्वांशेन जीवेन सह तिष्ठति इति। आत्मचिन्तनाभ्यासेन मनुष्यः तम् उपलब्धुं शक्नुयात्। वस्तुतः आत्मा हि परमात्मा वर्तते, अनयोर्मध्ये समजातित्वं सदा। सर्वेषु प्राणिषु सः हि आत्मरूपेण स्थित्वा निरन्तरं सर्वान् चालयन् अस्ति। सः एकः हि सर्वेषु प्राणिषु विद्यमानः चेत्, एकः अपरस्य भिन्नः, शत्रुः वा न कदापि भवितुमर्हति। अतः प्रत्येकं मनुष्यः सर्वेषु तमेव एकं तत्त्वं वीक्ष्य अपरप्राणिनः सर्वान् आदरं कुर्यात्, न वा द्रोहः। एतादृशस्य भावस्य पुष्ट्यर्थं हि एकान्ततया आत्मचिन्तनाभ्यासः मनुष्यैः विधातव्यः, स्वकल्याणाय।

परचर्चा विषयत् त्यक्तव्या, न वा स्वयं कर्तव्या, न तु कर्णाभ्यां श्रवणीया। निन्दया धर्मो न उद्भवति, केवलं पापं समागच्छति। परचर्चा एवं बाह्यदृष्टिः सदैव परित्यजनीया। परविषयस्य स्मरणात् स्वकीयं चित्तं मलिनं भवति। मालिन्यं दूरीकर्तव्यं सदा। परचर्चायाः निषेधः, एवं बाह्यदृष्ट्याः त्यागः इति दृढसङ्कल्पः अन्तःकरणे स्थापनीयः।

जीवहिंसया मनुष्यस्य उन्नतिः न कदापि सम्भवेत्। हिंसकस्य परिणामः अतिकष्टकरो हि भवति। अहिंसया सह मनुष्यः परमवीरवत् अग्रे विचरेत्। न कस्यापि आघातः कर्तव्यः। जीवदेहे नित्यानन्दस्य वासो भवति। कस्यचन आघातो नाम नित्यानन्दस्य हि आघातः इति मन्तव्यम्। सर्वे जीवाः नित्यानन्दस्य हि स्वरूपाः स्युरिति स्मर्तव्यम्। आत्मसंयमेन हि आत्मरक्षा भवति, सदा पवित्रता सदा निष्ठा च सम्भवति। आत्मशौचेन देहरक्षा भवति। निष्ठा नाम आरोग्यम्, अनिष्ठायां व्याधिः एवं मृत्युः तिष्ठति। कस्यापि संसर्गः आत्मानं न स्पृशेत् इति अवधानता स्यात्। नैष्ठिकतायां स्थित्वा श्रीहरिनाम सततं स्मरणीयमिति सज्जनानां स्वाभिप्रायो, हितवचनं चेति, शुभम्।

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

मकरसंक्रान्तिः' भारतस्य वैदिक-कालस्य उत्सवेषु अन्यतमः अस्ति

हिमसंस्कृतवार्ताः, कुणाल कौशिक, मोतिहारी

हिन्दूनाम अधिकाः उपवासाः, उत्सवाः, धार्मिकाः उत्सवाः भारतीयमासानां तिथीनां च गणनानुसारं आचर्यन्ते। अस्मिन् वर्षे मकरसंक्रान्तिः १५ जनवरी दिनाङ्के अस्ति। मकरसंक्रान्तिः सूर्यस्य राशिपरिवर्तनं कृत्वा मकरराशिप्रवेशस्य उत्सवः अस्ति। अस्य विषये विस्तरेण ज्ञातुम्।

मकरसंक्रान्तिदिने प्रयागराजसंगमस्य तटे, पवित्रनदीनां पवित्रतटेषु च सहस्राणि भक्ताः स्नानं कृत्वा आशीर्वादम् अर्जयन्तः दृश्यन्ते। सूर्यः सिंहराशिनाथः शनिः च मकरकुंभयोः राशिद्वयस्य स्वामी, यदा सूर्यः मकरसंक्रान्तिदिने मकरराशिं प्रविशति तदा पिता सूर्यः स्वपुत्रं शनिं मिलितुं स्वगृहम् आगतः इति विश्वासः अस्ति, यस्य तत्र गमनसमये दानं कर्तुं विशेषः प्रावधानः अस्ति।

भारतीयज्योतिषशास्त्रस्य अनुसारं मेष, वृषभ, मिथुन, कर्क, सिंह, कन्या, तुला, वृश्चिक, धनु, मकर, कुंभ, मीन च १२ राशिः सन्ति। एकस्मात् राशितः अन्यस्मिन् राशौ सूर्यस्य प्रवेशः 'संक्रान्तिः'

इति कथ्यते। 'मकर' राश्यां सूर्यस्य प्रवेशः 'मकरसंक्रान्तिः' इति कथ्यते। ज्योतिषशास्त्रस्य अनुसारं सूर्यः एकस्मिन् राशिचक्रे प्रायः एकमासपर्यन्तं तिष्ठति, अतः प्रतिमासे संक्रान्तिः पतति, परन्तु मकर-कर्क-राशिषु सूर्यस्य प्रवेशः विशेषतया महत्त्वपूर्णः अस्ति। मकरसंक्रान्त्या सूर्यः उत्तरायणः कर्कसंक्रान्त्या दक्षिणायनः भवति। उत्तरायणे दिवसाः दीर्घाः भवन्ति, प्रकाशः तापः च वर्धते, रात्र्यः दिवसापेक्षया लघुः भवन्ति, दक्षिणायने तस्य विपरीतमेव भवति। धर्मशास्त्रानुसारं 'उत्तरायण' कालः देवानां दिवसः दक्षिणायनस्य च देवतानां रात्रिः। नवगृहप्रवेशः, निर्माणं, देवताभिषेकः, साधना, सक्रम यज्ञः इत्यादयः संस्काराणां कृते देवानाम् उत्तरायणदिने प्रशास्त्रं उक्तम् अस्ति। देहत्यागमपि शास्त्रेषु उत्तरायणविशेषत्वेन प्रोक्तम्। भगवान् श्री कृष्णः गीतायां कथयति यत् उत्तरायणसूर्य, दिवा प्रकाश, शुक्लपक्ष इत्यादि ६ मासेषु जीवनं त्यक्त्वा ब्रह्मवेत्तयोगी ब्रह्म प्राप्नोति। वैदिककाले उत्तरायणं 'देवयन', दक्षिणायनं च 'पितृयण' इति कथ्यते स्म। महाभारतस्य एषा प्रसिद्धा कथा उत्तरायणसूर्यस्य महत्त्वं कथयति। यदा युद्धे विकृतः भीष्मपीतमः बाणशयने मृत्योः समीपं गच्छति स्म, तदा पाण्डवानां ज्योतिषविशेषज्ञस्य सहदेवस्य परामर्शेन दक्षिणायनः अस्मिन् समये प्रचलति इति, तदा भीष्मपीतमः अन्तिमः निःश्वासं गृहीतवान्। रक्षितः उत्तरायणस्य प्रतीक्षां कुर्वन् जीवनं माघमासस्य शुक्लपक्षस्य अष्टमीतिथिं त्यक्त्वा शरीरं त्यक्तवान्। मकरसंक्रान्तिदिने यज्ञे कृतानि नैवेद्यं स्वीकर्तुं देवाः पृथिव्याम् अवतरन्ति इति विश्वासः अस्ति। प्रत्ययानाम् अनुसारम् अनेन मार्गेण सद्जीवाः स्वशरीरं त्यक्त्वा स्वर्गलोकं प्रविशन्ति।